VNO NCW

Adres
'Malietoren'
Bezuidenhoutseweg 12
Den Haag
Postadres
Postbus 93002
2509 AA Den Haag
Telefoon
070 349 03 49
Telefax
070 349 03 00

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Directie wetgeving

Den Haag
30 november 2010

Betreft: internetconsultatie voorontwerp van wet houdende aanpassing van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met de wijziging van het recht op inzage, afschrift of uittreksel van bescheiden.

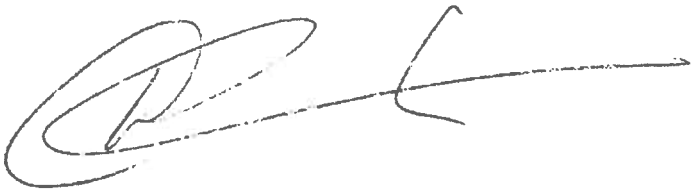
Geachte heer ,

VNO-NCW heeft kennis genomen van bovengenoemd voorontwerp van wet en maakt graag gebruik van de gelegenheid daarop te reageren. Zij beoordeelt het voorontwerp vooral met het oog op de toenemende claimcultuur in Nederland. Bij invoering van de bestaande regelingen voor de exhibitieplicht in 1988 en 2001 heeft de wetgever zeer bepaald oog gehad voor de gevaren, in het bijzonder van *fishing expeditions*, die verbonden zijn aan verruiming van procesrechtelijke mogelijkheden om toegang te krijgen tot bescheiden waarover een partij of een derde beschikt. Het voorstel beoogt verruiming van de exhibitieplicht.

VNO-NCW merkt ten eerste op dat in de praktijk geen behoefte bestaat aan verruiming. Het adagium van de wetgever bij de invoering van de exhibitieplicht in zijn huidige vorm was dat een bezitter van een document niet nodeloos lastig gevallen mag worden. VNO-NCW vreest dat door het schrappen van een groot aantal waarborgen in het voorontwerp een ongewenste toename van documentverzoeken zal worden gedaan die bovendien kunnen leiden tot *fishing expitions* en de weg openen tot een ongebreidelde claimcultuur.
Voorts lijkt het voorontwerp met name oog te hebben voor het gezichtspunt van partijen die documenten willen opvragen, terwijl ook de belangen van degene die documenten onder zich hebben gewogen moeten worden. De wetgever dient ook thans opnieuw oog te houden voor het gevaar dat met de wetswijziging een instrument vergelijkbaar met het Angelsaksische *discovery* of *disclosure* wordt ingevoerd. Daarnaast dient de wetgever rekening te houden met de kosten en lasten die het voorstel met zich brengt: meer procederen, leidt tot meer kosten. Dit doet afbreuk aan het Nederlandse vestigingsklimaat.

VNO-NCW is van mening dat het bestaande artikel 843a Rv in de praktijk voldoet en dat wijziging niet alleen niet nodig, maar ook niet wenselijk is. Het wetsvoorstel zou derhalve niet dienen te worden ingediend.
De bezwaren van VNO-NCW tegen de voorgestelde verruimingen zijn opgenomen in de bijlage. Wellicht ten overvloede tekent zij daarbij aan dat de aangegeven verbetermogelijkheden niet mogen worden opgevat als een instemming met het voorontwerp, maar gezien moeten worden als illustratie van de gebreken daarin.
Tot nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,

Drs. C. Oudshoorn
Directeur Beleid

Bijlage

VNO NCW

Bijlage

Commentaar VNO-NCW d.d. 24 november 2010 op het voorontwerp van wet houdende aanpassing van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met de wijziging van het recht op inzage, afschrift of uittreksel van bescheiden.

Inleiding: huidige regeling

Waar in het verleden een partij (slechts) een onderhandse akte kon opvragen waarbij zij zelf partij was maar die zij niet (meer) in bezit had, heeft de wetgever met de invoering van artikel 843a Rv in 1988 en de aanpassing van die bepaling in 2001 gekozen voor een exhibitieplicht die zich niet beperkt tot onderhandse akten. Deze bijzondere exhibitieplicht betreft het geven van inzage, of een afschrift of uittreksel van bepaalde bescheiden en kan binnen en buiten een geding worden ingeroepen.

De wetgever heeft geen algemene exhibitieplicht willen invoeren en heeft *fishing expeditions* willen beletten. Aan de toewijsbaarheid van een vordering op grond van het huidige artikel 843a Rv zijn dan ook in lijn met de strekking van het artikel drie cumulatieve voorwaarden verbonden:

- de eiser of verzoeker moet een **rechtmatig belang** hebben bij de toewijzing van de vordering;
- eiser kan slechts inzage vragen in **bepaalde bescheiden**; en
- het verzoek moet gaan om documenten die zien op een **rechtsbetrekking** waarbij eiser en gedaagde **partij** zijn.

Een gedaagde is niet verplicht documenten te overleggen indien:

- hij uit hoofde van zijn ambt, beroep of betrekking **tot geheimhouding** is gehouden en de stukken uitsluitend uit dien hoofde te zijner beschikking staan;
- hij **gewichtige redenen** heeft om de documenten niet te overleggen; of
- een **behoorlijke rechtsbedeling** ook zonder verschaffing van de gevraagde gegevens is gewaarborgd.

Ontwerp dat ter consultatie is voorgelegd

Het voorstel dat thans voorligt voorziet in een verruiming van de exhibitieplicht door het schrappen van de vereisten '**rechtmatig belang**' en '**behoorlijke rechtsbedeling**', invoering van een eenzijdig **appèlverbod** en een versoepeling van het vereiste dat een verzoeker **partij** moet zijn **bij een rechtsbetrekking.** Ook wordt in het voorstel geëxpliciteerd dat ook stukken die zich onder **derden** bevinden opgevraagd kunnen worden.

Een van de doelen die volgens de concept-toelichting met de wijziging wordt beoogd, is vergroting van de *equality of arms* tussen degene die over informatie beschikt en degene die dit nodig heeft ter onderbouwing van zijn stellingen. Daarnaast beoogt het voorstel blijkens de toelichting de exhibitieplicht een gelijkwaardiger status te geven ten opzichte van andere bewijsmiddelen. Ten slotte merkt de toelichting op het voorontwerp – herhaaldelijk – op dat geen materiële veranderingen worden beoogd ten aanzien van de bescherming van degene die documenten onder zich heeft en dat waarborgen zijn opgenomen om *fishing expeditions* te voorkomen.

Wijziging niet nodig

Het voorstel pleit voor wettelijke verruiming van de exhibitieplicht omdat – kort gezegd – weinig gebruik zou worden gemaakt van de mogelijkheden een dergelijk verzoek te doen. Een belangrijke reden zou daarvoor de onduidelijkheid over de reikwijdte van artikel 843a zijn. [1] VNO-NCW wijst erop dat die informatie is gebaseerd op de studie 'Uitgebalanceerd' en vervat is in een Kamerstuk daterend uit begin 2007.[2] De recente studie van Sijmonsma logenstraft die gedachte: die studie laat zien "dat er de afgelopen jaren gretig gebruik is gemaakt" van de exhibitieplicht en dat " [...] vooralsnog niet blijkt dat art. 843a Rv een te beperkte strekking heeft".[3] De stelling dat te weinig gebruik is gemaakt van de exhibitieplicht is volgens Sijmonsma zelfs "echt onjuist"; hij betoogt dat die stelling "getuigt van onzorgvuldig onderzoek".[4] Overigens staat hij niet alleen in zijn kritiek op voorstellen tot verruiming van de exhibitieplicht.[5] De noodzaak tot verruiming is dus allerminst aangetoond. Daar komt bij dat zonder deugdelijke analyse, die ontbreekt, onduidelijk is waarom het artikel zou moeten worden aangepast op een wijze die alle waarborgen voor degene die op voet van het artikel tot exhibitie wordt aangesproken, teniet doet. De wetgever heeft in 1988 met de invoering van het huidige artikel 843a Rv en met de wijziging in 2001 een zorgvuldig evenwicht gezocht tussen de belangen van degene die het artikel inroept enerzijds, en de belangen van tot exhibitie aangesprokene anderzijds.[6]

In het voorgestelde, herziene artikel wordt dat evenwicht verlaten, zonder dat duidelijk wordt gemaakt waarom dat noodzakelijk zou zijn of waarom het nieuw voorgestelde evenwicht redelijk zou zijn. Hoewel in de toelichting op het voorontwerp op verscheidene plaatsen wordt aangegeven dat geen materiële veranderingen worden beoogd ten aanzien van de bescherming van degene die documenten onder zich heeft en dat *fishing expeditions* voorkomen dienen te worden, volgt uit de tekst van het voorstel iets anders. Het voorstel biedt weinig bescherming aan gerechtvaardigde belangen van degene die op voet van het artikel tot exhibitie van bescheiden wordt aangesproken, en biedt eisers niet alleen ruime mogelijkheden om stukken op te vragen, ter staving van eerder door hen in rechte ingenomen posities (de oorspronkelijke strekking van art. 843a Rv), maar ook mogelijkheden om op zoek te gaan naar aanknopingspunten voor een procedure. Met dat laatste verkrijgt de voorgestelde regeling trekken van de *discovery* en *disclosure* regelingen uit het Amerikaanse en Engelse procesrecht, zonder dat daartegenover de waarborgen voor de positie van de gedaagde staan die die systemen ook kenmerken.

---

[1] Zie: MvT, Wetsvoorstel houdende de aanpassing van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met de wijziging van het recht op inzage, afschrift of uittreksel van bescheiden, p. 5, via: http://www.internetconsultatie.nl/informatieverschaffing/document/215 (geraadpleegd 20 oktober 2010)

[2] Zie: W.D.H. Asser, H.A. Groen en J.B.M. Vranken, Uitgebalanceerd Eindrapport fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht, Leiden: Boom Jurisdische Uitgevers, 2006, paragraaf 6.5.3.2. en 6.6. en Kamerstukken II 30 951, nr. 2, p. 16

[3] J.R. Sijmonsma, Het inzagerecht; Artikel 843a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, Deventer: Kluwer 2010, p. 79.

[4] J.R. Sijmonsma, o.c., p. 82

[5] Zie: J. Ekelmans, Een onbalans in de eindbalans: de exhibitieplicht revisited, in TCR 2006, p. 101-102 en M. Ynzonides, Uitgebalanceerd, in 'Beschouwingen over het Eindrapport Fundamentele Herbezinning Nederlands Burgerlijk Procesrecht', Procesrechtelijke reeks NvvP, nr. 16, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, 2007.

[6] Vergelijk o.a. MvT 26 855, p. 188 voorwaarde voor de mogelijkheid van een vordering op grond van artikel 843a is dat daardoor een "rechtmatig belang" komt vast te staan alsmede dat het gaat om "bepaalde" bescheiden. Door deze beperkingen kunnen zogenaamde *fishing expeditions* worden voorkomen.

Nederland is – anders dan de VS en veel Angelsaksische landen – in het verleden terughoudend geweest met de exhibitieplicht. Zo is het houden van een *pre-trial discovery* in het kader van een rogatoire commissie zelfs geheel uitgesloten: Nederland heeft een voorbehoud gemaakt bij artikel 23 van het Haags bewijsverdrag[7]. Nederland heeft daarbij aangegeven dat geen uitvoering gegeven zal worden aan verzoeken die er op neerkomen dat personen verplicht worden aan te geven welke documenten zij in hun bezit c.q. ter beschikking hebben om op grond daarvan een procedure te kunnen starten of hen te verplichten die documenten over te leggen. Tegen die achtergrond doet het voorontwerp vreemd aan.
De rechtssystemen van de VS en veel Angelsaksische landen bieden een partij die in rechte wordt aangesproken in het algemeen een verdergaande bescherming tegen ongerechtvaardigde vorderingen (*vexatious claims*) dan het Nederlandse recht. In het stadium voordat overgegaan wordt tot *discovery* kan een claim worden afgedaan indien, zelfs als de gestelde feiten juist zouden zijn, dit niet tot toewijzing kan leiden (*summary dismissal*). Hierdoor komen documentverzoeken die niet tot schraging van de vordering kunnen leiden, al bij voorbaat niet aan de orde. Bovendien geldt dat documenten waarvan in het kader van een procedure *discovery* is gelast uitsluitend gebruikt mogen worden in diezelfde procedure en dan ook zonder rechterlijk verlof niet verder mogen worden verspreid of voor een ander doel worden gebruikt. Voorts geldt in veel Angelsakische landen een vergaand 'afgeleid' verschoningsrecht voor correspondentie met onder meer advocaten (waaronder in de Verenigde Staten ook worden verstaan bedrijfsjuristen), en tenslotte kent bijvoorbeeld het Engelse recht – naast regelingen die een regeling buiten rechte pogen te bevorderen – een regeling inzake kostenveroordeling die eisers er in het algemeen van zal weerhouden lichtvaardig te claimen. *Al deze waarborgen ontbreken in het Nederlandse recht.* Uitbreiding van de exhibitieplicht zonder het tegelijkertijd opnemen van waarborgen voor de gedaagde of gedaagde partij draagt niet bij aan de *equality of arms* maar staat daar haaks op. Eventuele uitbreiding van de exhibitieplicht dient steeds te worden geplaatst tegen de achtergrond van het *fair trial*-beginsel en mitsdien dienen daarbij de zo even genoemde elementen volledig te worden betrokken in wijziging van het stelsel. Het consultatiedocument geeft hiervan echter geen blijk.
VNO-NCW is van mening dat het huidige artikel 843a Rv in de praktijk voldoet en dat een wijziging niet alleen niet nodig, maar ook niet wenselijk is. Het bestaande artikel biedt, zeker als het bezien wordt in samenhang met andere instrumenten zoals het (voorlopig) getuigenverhoor en het ambtshalve opvragen van stukken (artikel 22 Rv), eisers en de rechter voldoende mogelijkheden om informatie beschikbaar te krijgen die eisers daadwerkelijk nodig hebben om hun kansen in een eventueel door hen aan te spannen geding in te schatten cq. hun stellingen in een eenmaal door hen aangespannen geding te onderbouwen, of, in geval van art. 22 Rv, die de rechter wenst in te zien met het oog op de berechting van het geschil. In het voorstel slaat de balans zoals hiervoor ook al aangegeven door in het nadeel van de verwerende partij: de verruiming van de exhibitieplicht en het afschaffen van hoger beroep gaat ten koste van de gerechtvaardigde belangen van degenen die informatie onder zich hebben en deze om gerechtvaardigde redenen (bijvoorbeeld voorkomen van *fishing expeditions)* niet willen openbaren. In het hiernavolgende zullen kort de meest significante wijzigingen van de nieuwe voorstellen worden besproken, met daarbij de kanttekeningen van VNO-NCW.

[7] Tractatenblad 1981, nr. 7072

Criterium 'rechtmatig belang'

Het vereiste dat een eiser rechtmatig belang moet hebben bij exhibitie van het stuk waarvan hij exhibitie verlangt, is in het nieuwe voorstel komen te vervallen. Uit de concept Toelichting blijkt dat met het weglaten van 'rechtmatig belang' geen inhoudelijke wijziging van het artikel wordt beoogd. De Toelichting verwijst in dat verband naar artikel 3:303 BW op grond waarvan niemand een rechtsvordering toekomt zonder voldoende belang en voegt eraan toe dat "het voor zich [spreekt] dat het daarbij om een rechtmatig belang gaat."[8]

In de literatuur (zie Sijmonsma en de daar aangehaalde publicaties) bestaat overeenstemming dat het begrip 'rechtmatig belang' in het huidige art. 843a Rv met name dient om te voorkomen dat een eiser gaat vissen naar documenten[9], hetgeen wordt bevestigd in de rechtspraak. Het begrip 'rechtmatig belang' moet worden opgevat als 'bewijsbelang': eiser dient de stukken waarvan hij exhibitie vordert nodig te hebben ter staving van een door hem te bewijzen stelling.[10] Indien een stelling niet wordt betwist of niet relevant is voor het geding bestaat geen rechtmatig belang bij het opvragen van documenten ter ondersteuning van die stelling.[11] Artikel 3:303 BW moet echter terughoudend getoetst worden door de rechter en in het algemeen moet voldoende belang bij de eiser worden verondersteld. Het is dus aan degene van wie de exhibitie wordt verlangd, de afwezigheid van een belang van de verzoeker te stellen en te bewijzen: dit is de omgekeerde wereld. Op dit punt gaat de Memorie van Toelichting in het geheel niet in. VNO-NCW meent dat die omkering volstrekt ten onrechte is en *fishing expeditions* in de hand werkt.

VNO-NCW meent dat het verzoek tot verstrekken van informatie er niet op gericht mag zijn om bescheiden te verkrijgen ter onderbouwing van een vorderingsrecht waarvan men überhaupt niet of met (voldoende) zekerheid weet of men dit geldend kan maken.[12] De Memorie van Toelichting van het nieuwe voorstel zou op dit punt moeten aansluiten bij de parlementaire geschiedenis van het huidige artikel 843a Rv waaruit blijkt dat een exhibitieverzoek alleen kan worden gedaan voor stukken waarvan de inhoud bekend is aan een partij, maar die zij niet in haar bezit heeft.

Aldus rijst de vraag of het (algemenere) artikel 3:303 BW in de praktijk dezelfde mate van bescherming zal kunnen bieden als het nu in art. 843a Rv opgenomen vereiste dat degene die inzage in bescheiden verlangt rechtmatig belang heeft bij inzage in die bescheiden. Het gaat er immers niet om of iemand *belang* heeft bij de *vordering tot inzage* maar of hij *rechtmatig* belang heeft bij *inzage in het stuk* waarin hij inzage verlangt. Waar het voorstel blijkens de toelichting op dit punt geen materiële wijziging beoogt ten opzichte van de huidige regeling, dient het rechtmatig belangcriterium, dat in de huidige regeling een belangrijke waarborg biedt tegen ook

---

[8] Zie: MvT, Wetsvoorstel houdende aanpassing van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met de wijziging van het recht op inzage, afschrift of uittreksel van bescheiden, p. 6.

[9] J.R. Sijmonsma, o.c., p. 118.

[10] Zie ook: J.M. Barendrecht & W.A.J.P. van den Reek, 'Exhibitieplicht en bewijsbeslag', *WPNR* 6155 (1994), p. 739-745 en W.A. Hoyng, 'Vier procesrechtelijke wensen? In: B.W.M. Nieskens Isphording e.a. (red), *'In het nu dat worden zal'* (Schoordijkbundel), Deventer: Kluwer 1991, p. 105-118.

[11] In de concept toelichting (p. 9) worden de nadelige effecten van *fishing expeditions* overigens kennelijk voor lief genomen: een actie "op grond van het huidige recht" zou openstaan tegen een ongeoorloofde *fishing expidition*. Onder welke omstandigheden een dergelijke vordering zou kunnen slagen maakt de toelichting niet duidelijk, evenmin als zij uitlegt hoe een dergelijke vordering de schade kan redresseren die ontstaat als de rechtbank ten onrechte inzage in bescheiden toestaat. Dat wordt afgedaan met de zinsnede: "dat de schade zich niet steeds eenvoudig laat bepalen, doet daaraan niets af."

[12] Zie ook: J.G.A. Linsen, noot bij HR 6 oktober 2006, *JBPR* 2007, nr. 6.

onder de nieuwe regeling kennelijk niet toegestane *fishingexpeditions*, naar het oordeel van VNO-NCW dan ook te worden gehandhaafd.

Slechts 'partij bij rechtsbetrekking' is gerechtigd tot inzage
In de toelichting bij het voorgestelde artikel 162a Rv is vermeld dat onder het begrip rechtsbetrekking "alle burgerrechtelijke betrekkingen tussen private partijen [zijn te] verstaan", waaronder begrepen verbintenissen uit onrechtmatige daad, ongerechtvaardigde verrijking en onverschuldigde betaling. Het begrip 'partij bij een rechtsbetrekking' zou ruim moeten worden uitgelegd. [13] VNO-NCW is van mening dat geen verruiming gewenst is ten opzichte van het huidige artikel 843a Rv.
In het geval de voorgestelde – ruime – uitleg van de zinsnede 'partij bij een rechtsbetrekking' gehandhaafd blijft, kan dit leiden tot *fishing expeditions*, waarbij een partij slechts een vermeende onrechtmatige daad behoeft te construeren om te vallen binnen het begrip 'partij bij een rechtsbetrekking' en zodoende aanspraken te maken op inzage van bepaalde documenten. VNO-NCW wijst in dit licht ook op belangenorganisaties (zie: artikel 3:305a BW) die bij ruime uitleg van het begrip 'partij bij een rechtsbetrekking', nog vaker dan thans gebeurt, documentverzoeken zullen doen.

Eenzijdig appèlverbod en procedurele aspecten
In het huidige voorstel wordt hoger beroep van een toewijzende beslissing op het verzoek tot overlegging van bescheiden uitgesloten. Dit is een significante, en wat betreft VNO-NCW uiterst ongewenste, wijziging van het huidige artikel.
Op dit moment kan indien het exhibitieverzoek wordt ingesteld als zelfstandige vordering bij dagvaarding op grond van artikel 332 Rv hoger beroep worden ingesteld. Indien het verzoek wordt gedaan als incident, staat tussentijds hoger beroep op grond van artikel 337 lid 1 Rv niet open zonder voorafgaand verlof van de rechtbank. Dit appèlverbod is in de praktijk evenwel genuanceerd en ondermeer de hoven Den Haag en Den Bosch achten tussentijds hoger beroep zonder voorafgaand verlof wel mogelijk.[14]
Door het afschaffen van het (tussentijdse) hoger beroep wordt een partij die opgevraagde documenten niet wenst af te geven een zeer belangrijke instantie onthouden, terwijl, in het geval van een afwijzende beslissing, de partij die aanspraak maakt op de stukken wel in hoger beroep kan gaan. Daarmee komen de verhoudingen scheef te liggen: een gedaagde die door de rechtbank gelast wordt een stuk te overleggen moet dat doen, ook als de rechtbank daarbij een onjuiste wetsuitleg heeft gegeven en dat een eiser op een spoor zet dat hij voorheen niet bewandelde. De eiser kan over zijn vordering tot inzage doorprocederen in hoger beroep en cassatie zonder verlies van instantie. Naar het oordeel van VNO-NCW strijdt dit met de idee van *equality of arms* en *fair trial*. De Memorie van Toelichting wijst er slechts op dat de artikelen 204 lid 2 en 188 lid 2 Rv evenmin een hogere voorziening is toelaten ingeval van toegewezen verzoeken tot ondermeer voorlopig deskundigenbericht, bezichtiging en voorlopig getuigenverhoor. VNO-NCW meent dat deze vergelijking mank gaat nu het gevaar van *fishing*

[13] Met een partij wordt gelijk gesteld degene die bij de rechtsbetrekking een zodanig belang heeft dat hij met een partij op één lijn kan worden gesteld. Zie: MvT, Wetsvoorstel houdende aanpassing van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met de wijziging van het recht op inzage, afschrift of uittreksel van bescheiden, p. 11.
[14] J.R. Sijmonsma, o.c. p. 228.

expiditions (en ook van onbedoelde 'bijvangsten') bij verzoeken tot overlegging van documenten vele malen groter is dan bij de andere (voorlopige) bewijsmiddelen die worden genoemd. Dit klemt te meer nu de vereisten van rechtmatig belang en behoorlijke rechtsbedeling in het voorontwerp zijn vervallen. De meer directe betrokkenheid van de rechter zelf bij de eerste twee genoemde verzoeken (op grond van artikel 204 en 188 Rv) brengt mee dat die rechter *fishing expeditions* voortdurend in de gaten kan blijven houden, terwijl bij een verzoek tot overlegging van documenten de betrokkenheid van de rechter ophoudt met het eenmalig toewijzen van het verzoek. Daarom bestaat juist bij laatstgenoemde verzoeken behoefte aan, en in het kader van de *fair trial*-gedachte zelfs de noodzaak tot, de mogelijkheid van een nader rechtsmiddel in de vorm van hoger beroep bij toewijzende verzoeken.
Daarnaast komt het voorstel een uniforme uitleg van de nieuwe regeling niet ten goede: VNO-NCW vreest dat bij gebrek aan jurisprudentie van hogere instanties, rechtbanken verschillende criteria zullen toepassen bij het toewijzen van een exhibitieverzoek. Het eenzijdig appèlverbod komt de rechtszekerheid niet ten goede.
VNO-NCW meent dat het voorstel gewijzigd dient te worden en moet aansluiten bij de huidige rechtspraktijk waar (tussentijds) hoger beroep in exhibitieverzoeken wel mogelijk is.
Ook andere procedurele aspecten van het voorstel acht VNO-NCW problematisch. In het geval een documentverzoek gedaan wordt in een reeds aanhangig geding kan dit in het voorstel "op verlangen van een partij" gebeuren. Het voorstel stelt geen verdere vormvereisten, en uit de toelichting blijkt dat het verzoek in elk stadium van het geding kan worden gedaan - dus ook mondeling, tijdens pleidooi. Ook die lijn doet geen recht aan de gerechtvaardigde belangen van de gedaagde. VNO-NCW meent dat een verzoek deugdelijk gemotiveerd moet zijn conform de eisen die (in het voorstel) gesteld zijn aan het verzoekschrift (zie: artikel 162b lid 4 Rv), zodat de aangesprokene zich tegen het exhibitieverzoek kan verweren en de rechter kan beoordelen of voldoende gronden voor toewijzing bestaan.

Kosten
In de toelichting wordt gesteld dat het voorstel "geen nieuwe informatieverplichting jegens de overheid met zich [brengt]" en dat om die reden geen sprake zou zijn van administratieve lastenverzwaring.[15] Die opvatting miskent dat de voorgestelde verruiming van de exhibitieplicht beoogt dat van dat recht meer gebruik gemaakt zal worden en dat dit waarschijnlijk niet tot minder procedures zal leiden, zoals de toelichting aanneemt, maar juist tot meer procedures. Het Nederlandse bedrijfsleven verwacht meer documentverzoeken – mede door verzoeken gedaan door belangenverenigingen. Ook zullen documentverzoeken wellicht gebruikt gaan worden voor publicitaire doeleinden. De procedures die hiermee gemoeid zijn, zullen leiden tot een aanzienlijke belasting van de rechterlijke macht, en tot aanzienlijke kosten voor het bedrijfsleven.
Dat laatste lijkt de opsteller van het ontwerp zich overigens wel te realiseren, waar in de toelichting wordt opgemerkt dat het risico wordt onderkend dat de uitbreiding van het recht op afschrift van bescheiden tot forse kosten aanleiding kan geven. [16] De Amerikaanse en Engelse

[15] MvT, Wetsvoorstel houdende aanpassing van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met de wijziging van het recht op inzage, afschrift of uittreksel van bescheiden, p. 10.
[16] Zie: MvT, Wetsvoorstel houdendende aanpassing van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met de wijziging van het recht op inzage, afschrift of uittreksel van bescheiden, p. 8.

praktijk wijzen uit dat het opvragen van elektronische documenten en e-mails vaak zeer tijdrovend en kostbaar zijn. In het voorstel (art. 162a lid 1 Rv) is bepaald : "degene die gerechtigd is tot inzage, afschrift of uittreksel van bepaalde bescheiden, draagt de met het verschaffen samenhangende kosten". Dit dient te gelden voor alle kosten die samenhangen met een dergelijk verzoek en in gevallen waarin het zoeken van de gevraagde documenten een simpele kopie te boven gaat, dient een voorschot te worden toegekend voor de kosten die samenhangen met het zoeken. Voorts dient de regeling te voorzien in financiële garantstelling door degene die de regeling inroept, zoals ook in het Engelse recht voorkomt.

Derden, privacy en confidentialiteit
Het voorstel expliceert dat documenten die zich onder derden bevinden ook opgevraagd kunnen worden bij deze derden. Zeker waar het belangen van derden betreft – die geen partij zijn bij een geschil – moet terughoudend worden omgegaan met een exhibitieverzoek. Ook een derde die een document bezit moet niet onnodig lastig worden gevallen. Het feit dat een document zich bij een derde bevindt, moet er bovendien niet toe leiden dat bepaalde waarborgen die zouden gelden als het document zich niet bij die derde zou bevinden, komen te vervallen. Te denken valt aan de situatie dat correspondentie van een advocaat met zijn cliënt zich bij een derde bevindt en daar wordt opgevraagd. In dat geval zou dit document, vanwege het vertrouwelijke karakter van de correspondentie tussen cliënt en advocaat dat normaal gesproken onder het verschoningsrecht valt, niet opgevraagd moeten kunnen worden. Een andere situatie: documenten van een overheidsorgaan waarvan op grond van de Wet Openbaarheid Bestuur geen inzage verlangd kan worden die zich bij een derde bevinden, zouden evenmin opgevraagd mogen worden wanneer deze zich bij een derde bevinden. Ongetwijfeld zijn er meer voorbeelden te bedenken.
Ook dient een verzoek niet te worden ingewilligd wanneer dit in strijd is met de Wet Bescherming Persoonsgegevens.
Het huidige voorontwerp voorziet in geen van deze gevallen en de toelichting bespreekt deze evenmin. Hierdoor kan de situatie ontstaan dat door een document op te vragen bij een derde, oorspronkelijke waarborgen (zoals verschoningsrechten, waarborgen onder de Wet Openbaarheid Bestuur, etc.) komen te vervallen. Dit kan niet de bedoeling zijn. Het verschoningsrecht of een andere reden waarom een document niet overgelegd behoeft te worden dient het document 'te volgen'.
Ten slotte: uitgangspunt moet zijn – zoals het geval is in onder meer het Verenigd Koninkrijk – dat gebruik van een opgevraagd document beperkt blijft tot het doel waarvoor het is opgevraagd: ter onderbouwing van de stelling, al dan niet in het kader van een procedure. In elk geval dient het document niet verder worden verspreid of geopenbaard. Dat dient in de wet te zijn opgenomen en niet afhankelijk te zijn van een door de rechter – mogelijk – opgelegde voorwaarde. Dit kan door artikel 29 lid 1 Rv sub b te vernummeren tot sub c en een nieuw sub c toe te voegen, luidende: "bescheiden die een partij heeft verkregen op grond van paragraaf 3a van afdeling 9 van de tweede titel van dit boek".

Welke documenten/Verschoningsrecht
Het voorstel is niet duidelijk welke documenten wel en niet opgevraagd kunnen worden en voor welke documenten een verschoningsrecht bestaat. Het verschoningsrecht in het huidige voorstel wordt bepaald door de vraag wie het document in zijn *bezit* heeft. Dit zou onzes inziens

uitgebreid moeten worden tot de vraag wie het document heeft opgesteld (zie ook het punt hierboven; het verschoningsrecht dient het document 'te volgen'). Heeft de opsteller van het document een verschoningsrecht, dan zou dit document, ook als zich dit onder iemand die geen verschoningsrecht heeft bevindt, niet overgelegd te hoeven worden. Anders zou dit tot uitholling van het verschoningsrecht leiden.
Het voorstel zou zo moeten worden aangepast dat stukken van de hand van en stukken die zich onder een advocaat in loondienst bevinden – integraal – onder het verschoningsrecht vallen. Ook dienen interne stukken, zoals interne e-mailcorrespondentie, notulen van vergaderingen en bestuursbesluiten, uitgezonderd te worden van de exhibitieplicht. Ditzelfde geldt voor documenten waartoe de bezitter jegens een derde tot vertrouwelijkheid is gehouden.